

**İSTANBUL CAMİLERİNDE YUVALANAN GÜVERCİN
(COLUMBA LIVIA) LERDE PARAZİT İNSİDENSİ**
**INCIDENS OF PARASITES OF PIGEONS (COLUMBA LIVIA) IN
İSTANBUL**

Doç.Dr. **A H M E T M E R D İ V E N C İ**

İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Tropikal Hastalıklar ve Parazitoloji Enstitüsü

İstanbulun Fatih ve Lâleli semtlerinde evlerden ve şehrin Beyazıt, Şehzadebaşı, Lâleli, Süleymaniye, Fatih, Eyüp vs. camilerinden temin edilen 82 baş güvercin (*Columba livia*), total otopsileri yapılarak parazitolojik yönden post mortem araştırıldı. Ayrıca 110 tane güvercin dışkı helmint yumurtası ve protozoon yönünden incelendi. Bunlardan başka güvercinlerin yuvalandıkları yerler ektoparazit için araştırıldı. Topladığımız parazitolojik materyal koleksiyonumuzda mevcuttur. Bu parazitlerden ayrı numunelerin gerekli lâboratuvar işleminden sonra başlıca morfolojik karakterleri incelenerek identifikasyonları yapıldı. Böylece İstanbulda bilhassa camilerde yuvalanan güvercinlerde iç parazitlerden 1 protozoon, 2 nematod, 3 sestod türü; dış parazitlerden ise 4 akar ile 3 insekt türü olmak üzere ceman 13 parazit türü ilk defa olarak tesbit edildi (Bak: Cetvel).

Türkiyede insan, evcil hayvan ve kanatlılarla, bunlara infeksiyon kaynağı olabilecek bazı yabancı hayvan ve kanatlıların parazit favnası üzerinde 1953 senesindenberi yaptığımız araştırmalara (MERDİVENÇİ 1958) bu çalışma ile bir yenisini eklemiş bulunuyoruz. Bu gibi parazitofavnistik araştırmaların teorik ve pratik değerinin memleketimiz için de ayrı bir özelliği vardır. Çünkü bugün dünyanın parazitolojik coğrafyasında yurdumuzun parazit favnasına dair mütemmim bilgi yoktur. "Yurdumuzun çok sönük kalmış bulunan direysel (favnistik) ve biyolojik âlemi... tesbit edildikten sonradır ki, sırasıyla insan ve hayvan sağlık ve ekonomisi ile ilgili olanların biyolojilerini araştırma yollarına geçilir" (TOLUNAY 1953).

P A R A Z İ T L E R	Güvercin (<i>Columba livia</i>) : 82	
	P a r a z i t l i	
	sayı (60)	% (73)
Protozoa:		
<i>Eimeria pfeifferi</i> LABBÉ, 1896	19	23.1
Helminthes :		
A) Nematoda :		
<i>Ascaridia columbae</i> GMELIN, 1790	13	14.6
<i>Capillaria obsignata</i> MADSEN, 1945	16	19.5
B) Cestoda :		
<i>Raillietina bonini</i> MÉGNIN, 1899	4	4.8
<i>Raillietina echinobothrida</i> MÉGNIN, 1880	2	2.4
<i>Aporina delafondi</i> RAILLIET, 1895	1	1.2
Arthropoda :		
A) Acarus :		
<i>Cheyletiella heteropalpa</i> MÉGNIN, 1878	1	1.2
<i>Syringophilus columbae</i> HELLER, 1880	1	1.2
<i>Dermanyssus gallinae</i> REDİ, 1674		
<i>Argas reflexus</i> , FABRİCİUS, 1794		
B) Insecta :		
<i>Columbicola columbae</i> LINNAEUS, 1858	4	4.8
<i>Goniodes bidentatus</i> SCOPOLI, 1763	1	1.2
<i>Pseudolynchia canariensis</i> MACQUART, 1840		

CETVEL :

İstanbulda camilerde yuvalanan güvercin (*Columba livia*) lerde bulunduğumuz parazitler

TARTIŞMA

Memleketimizde bundan evvel yapılmış araştırmalara göre, bu parazitlerden *Ascaridia columbae*, *Capillaria columbae* ve *Eimeria pfeifferi* Ankarada (KURTPINAR, MERDİVENÇİ ve ERGÜN 1954; OYTUN 1961), *Aporina delafondi* Ankarada (MERDİVENÇİ 1956) evcil güvercinlerde bulunmuştu. *Syringophilus bipectinatus* Ankarada evcil

tavuk ve hindilerde (MERDİVENÇİ 1958 ve 1961) tesbit edilmişti. *Dermanyssus gallinae* tavuklarımızda ve kümeslerde kesretle görülmektedir (MERDİVENÇİ 1958; MİMİOĞLU 1959; OYTUN 1961). *Argas reflexus* güvercinliklerde (MERDİVENÇİ 1958; MİMİOĞLU 1959; OYTUN 1961) ve serçe yuvalarında (MERDİVENÇİ 1958) müşahade edilmiştir. *Columbicola columbae* Ankarada evcil güvercinlerde ilk defa olarak bulunmuştur (MERDİVENÇİ 1958).

Güvercin pupipara türü olan *Pseudolynchia canariensis*'in İstanbulda güvercinlerde varlığı bildirilmiştir (OYTUN 1961). Bu güvercin pupipara dipterini Ankaranın Etlik semti ile Numune Hastahanesi güvercinlerinde 1955 ve 1956 senelerinde ilk defa olarak bulmuş ve biyolojisi üzerinde bazı incelemeler yapmışım (MERDİVENÇİ, 1958).

Bu araştırmamız ile Türkiyede güvercinlerde ilk defa olarak *Raillietina* (*Skrjabinia*) *bonini*, *Raillietina* (*Raillietina*) *echinobothrida* ses-todları ve *Cheyletiella heteropalpa*, *Syringophilus columbae* ile *Goniodes bidentatus* artropodları tesbit edilmiştir.

Dünyanın değişik bölgelerindeki güvercinlerin iç ve dış parazitlerine dair birçok araştırma ve yayım yapılmıştır. Nitekim GRAYBİLL (1924) ve LEVİN (1938) tavuk ve hindilerde *Capillaria columbae* bulduklarını yazmışlardır. *Ascaridia columbae* ve *Capillaria columbae* Avrupa, Asya, Afrika ve Amerika kıtalarının muhtelif bölgelerinde evcil ve yabancı güvercinlerin ince ve kalın barsaklarında bulunmuştur (GRAYBİLL 1924, SPREHN 1932, MİLLER 1937, WEHR 1939, WAGNER 1941, GIOVANNONİ ve MALHEİRO 1952, MOSGOVOY 1953; SKRJABİN, SCHİKHOBALOVA ve ORLOV 1957, OYTUN 1961). *Raillietina* (*Skrjabinia*) *bonini* Brazilyada (FREITAS 1949), Avrupa ve Kuzey Amerikada (SPREHN 1932; NEVEU-LEMAİRE 1936; OYTUN 1961); *Aporina delafondi* Avrupada (SPREHN 1932; NEVEU-LEMAİRE 1936) ve dünyanın muhtelif yerlerinde (SPASSKY 1951) evcil ve yabancı güvercinlerin ince barsaklarında tesbit edilmiştir.

İstanbul güvercinlerinde bulduğumuz *Acarus*'lar *Cheyletiella heteropalpa*, *Syringophilus columbae*, *Dermanyssus gallinae* ve *Argas reflexus* dünyanın her tarafında evcil ve yabancı güvercinlerde görülmüştür (MİLLER 1937; NEVEU-LEMAİRE 1938; GIOVANNONİ ve MALHEİRO 1952; MİMİOĞLU 1959; OYTUN 1961).

Bulduğumuz insektlerden *Columbicola columbae*, *Goniodes bidentatus* ve *Pseudolynchia canariensis* yine dünyanın değişik yerlerinde evcil ve yabani güvercinlerde tesbit edilmiştir (COATNEY 1931; MILLER 1937; NEVEU-LEMAIRE 1938; ROBERTS 1945; GIOVANNONI ve MALHEIRO 1952; MİMİOĞLU 1959; OYTUN 1961).

Evcil ve yabani güvercinlerin ince barsak epitel hücrelerinde parazitlik yapan sporozoonlardan *Eimeria pfeifferi* dünyanın bir çok yerlerinde bulunmuştur (YAKİMOFF ve TİMOFEİEFF 1939; MILLER 1937; NEVEU-LEMAIRE 1943; GIOVANNONI ve MALHEIRO 1952; REİCHENOW 1953).

ÖZET

1) İstanbul camilerinde yuvalanan güvercin (*Columba livia*) lerden 82 tane post mortem total olarak parazitolojik yönden araştırıldı. Ayrıca 110 tane güvercin dışkısı da protozoon ve helmint bakımından incelendi. Buna ilâveten Beyazıt, Süleymaniye, Lâleli, Fatih, Şehzadebaşı, Eyüp v.s. camilerinde güvercinlerin yuvalandıkları yerler ektoparazit için araştırıldı.

2) Bu araştırmada İstanbul güvercinlerinde ilk defa olarak 13 parazit türü bulundu: *Protozoa: Eimeria pfeifferi*; *Cestoda: Raillietina (Skrjabinia) bonini*, *Raillietina (Raillietina) echinobothrida*, *Aporina delafondi*; *Nematoda: Ascaridia columbae*, *Capillaria columbae*; *Arthropoda: Cheyletiella heteropalpa*, *Syringophilus columbae*, *Dermanyssus gallinae*, *Argas reflexus*, *Columbicola columbae*, *Goniodes bidentatus*, *Pseudolynchia canariensis*.

SUMMARY

The presented list of endo- and ectoparasites found in post mortem examinations made in 82 pigeons (*Columba livia*), which live in the court of the mosques, in İstanbul, for the first time: *Protozoa: Eimeria pfeifferi*; *Cestoda: Raillietina (Skrjabinia) bonini*, *Raillietina (Raillietina) echinobothrida*, *Aporina delafondi*; *Nematoda: Ascaridia columbae*, *Capillaria columbae*; *Arthropoda: Cheyletiella heteropalpa*, *Syringophilus columbae*, *Dermanyssus gallinae*, *Argas reflexus*, *Columbicola columbae*, *Goniodes bidentatus*, *Pseudolynchia canariensis*.

L İ T E R A T Ü R

1. COATNEY, G.R.: On the biology of the pigeon fly, **Pseudolynchia maura** Bigot (**Dipt.Hippoboscidae**). -Parasitology **25**: 523-532. 1931.
2. FREITAS M.G.: Sobre um Cestoide de pombo domestico em Minas Gerais-Brasil (**Cestoda-Davaineidae**). -Arq.Esc.Sup. Vet. **2** : 61-62. 1949.
3. GIOVANNONI, M. ve MALHEIRO, D.M.: Incidencia de parasitas em **Columba livia domestica**. -Rev.Fac.Med. Sao Paulo **4**(4) : 595-598. 1952.
4. GRAYBILL, H.W.: **Capillaria columbae** from the chicken and turkey. - Jour.Parasitol. **10**(2) : 205-207. 1924
5. KURTPINAR, H., MERDİVENÇİ, A. ve ERGÜN, H.: Evcil güvercin (**Columba livia dom.**) lerde bulduğumuz patojen nematodlar. - Türk Vet.Hek.Dern.Derg. **24**(94-95) : 1589-1596. 1954.
6. LEVİN, P.P.: Infection of the chicken with **Capillaria columbae** (Rud.). - Jour.Parasitol. **24**(1) : 45-52. 1938.
7. MERDİVENÇİ, A.: Yurdumuz evcil güvercin (**Columba livia dom.**) lerinde ilk defa olarak bulduğumuz **Aporina celafondi** (Railliet, 1892): **Cestoda** (Fam.**Anoplcephalidae**). - Türk Vet.Hek.Dern.Derg. **26**(118-119): 3126-3131. 1956.
8. MERDİVENÇİ, A.: Türkiye zooparazit fonası sistematigi ve parazitolojik bibliyografyası. - Türk Vet.Hek.Derneği Yayını **7**. 1958.
9. MERDİVENÇİ, A.: Tavuk (**Gallus g.dom.**) ve hindi (**Meleagris gallopava**) lerde bulduğumuz **Syringophilus bipectinatus** (Heller, 1880) ve tedavisi. - Türk Vet.Hek.Dern.Derg. **31**(178-179) : 284-288. 1961.
10. MILLER, M. J.: The parasites of pigeons in Canada. - Canadian Jour. Research **15** : 91-103. 1937.
11. MİMİOĞLU, M.: Tıbbi artropodoloji. Ankara, 1959.
12. MOSGOVOY, A.A.: Osnovi nematodologii. Tom 2, Kniga 1: Askaridati jivotnih i çeloveka i vizivaemie imi zabolevaniya. Moskova, 1953.
13. NEVEU-LEMAIRE, M.: Traité d'helminthologie médical et vétérinaire. Paris, 1936.
14. NEVEU-LEMAIRE, M.: Traité d'entomologie médical et vétérinaire. Paris, 1938.
15. NEVEU-LEMAIRE, M.: Traité de protozoologie médical et vétérinaire. Paris, 1943.
16. OYTUN, H. Ş. Genel parazitoloji ve helmintoloji. 3. baskı. Ankara, 1961.
17. OYTUN, H.Ş.: Tıbbi entomoloji. 2. baskı. Ankara, 1961.
18. REICHENOW, E.: Lehrbuch der Protozoenkunde. **2**. Jena, 1953.

- 61 ROBERTS, F.H.C.: The occurrence of the pigeon fly (*Pseudolynchia canariensis* Macq.) in Australia, with a note on Australian Hippoboscidae. - Austr.Vet.Jour. 21 : 150-151. 1945.
20. SKRJABIN, K. J., SCHIKHOBALOVA, N.P. ve ORLOV, I.V.: Osnovi nematodologii. Tom 6 : Trihosefalidi i kapillariidi jivotnih i čeloveka i vizivaemie imi zabolevaniya. Moskova, 1957.
21. SPASSKY, A. A.: Osnovi sestodologii. Tom 1 : Anoplosefalyati-lentog-nie gelminti domašnih i dikih jivotnih. Moskova, 1951.
22. SPREHN, W.E.C.: Lehrbuch der Helminthologie. Berlin, 1932.
23. TOLUNAY, M.A.: Özel zooloji. I. Ankara, 1953.
24. WAGNER, O.: Enzootisches Sterben in Taubenschlag, verursacht durch den Taubenspulwurm (*Ascaridia columbae*). - Veterinärmed. Nachrichten 1-10. 1941.
25. WEHR, E.E.: Studies on the development of the pigeon capillarid, *Capillaria columbae*. - U.S.Dept.Agr.Tech.Bull. 679. 1939.
26. YAKIMOFF, W.L. ve TIMOFEIEFF, A.: Isolations dans les oocystes d'*Eimeria labbeana* (Pinto, 1928) et sur la sporulation anormale d'*Eimeria labbeana* (Pinto, 1928). - Bull. Soc. Path. Exot. 32 : 283-285. 1939.